

អង្គព័ត៌មានបច្ចេកវិទ្យា និង បច្ចេកវិទ្យាគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្ស

និយមន័យរបបរាជានិយម

- របបរាជានិយម៖ ជារបបនយោបាយមួយដែលប្រមុខរដ្ឋជាព្រះមហាក្សត្រ
- រាជានិយមអាទិទេពនិយម៖ ព្រះមហាក្សត្រគ្រប់គ្រងនគរតាម ឆន្ទៈរបស់អាទិទេព
- រាជានិយមជាប់ខាត ឬជាប់ការ៖ ព្រះមហាក្សត្រកាន់កាប់ អនុវត្ត អណាចិនយោបាយទាំងអស់ក្នុងការគ្រប់គ្រងសង្គម
- រាជានិយមអាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖ ព្រះមហាក្សត្រប្រតិបត្តិមុខនាទីស្របតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ
- រាជានិយមអាស្រ័យសភា៖ រាជានិយមអាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលរដ្ឋាភិបាលទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខសភា

របបរាជានិយមកម្ពុជានៅក្នុង ប្រវត្តិសាស្ត្រ

- ✗ មន្តអាណាព្យាបាលបារាំង (១៨៦៣) ៖ រាជានិយមអាទិទេពនិយម និង រាជានិយមផ្តាច់ការ
- មុនអង្គរ ៖ ធម្មានុរូបភាពរបស់ព្រះមហាក្សត្រ គឺតំណាងអាទិទេពនៃលទ្ធិ ព្រះហឫញ្ញសាសនា
- ក្រោយអង្គរ ៖ ព្រះមហាក្សត្រ ជាអ្នកតំណាងទសពិធរាជធម៌
- អំណាចនយោបាយ និងរដ្ឋបាលត្រូវបានប្រមូលផ្តុំលើព្រះមហាក្សត្រ ៖ តាំងបញ្ញត្តិគ្រប់គ្រងរដ្ឋ សម្រេចសេចក្តីលើវារ្យ និង តែងតាំងចៅហ្វាយខេត្ត គ្រប់គ្រងដែនដី

-
- ❌ ក្រោយអាណាព្យាបាលបារាំង ៖ ភាពស្រពិចស្រពិលនៃរាជានិយមកម្ពុជាក្នុង រ.ជ ១៩៤៧
  - អធិបតេយ្យរដ្ឋ ៖ បោះឆ្នោត គ្នារបែងចែកអំណាច គ្រប់គ្រងដោយស្ថាប័នរដ្ឋផ្សេងគ្នា (សភា រដ្ឋាភិបាល និងតុលាការ)
  - អំណាចទាំងអស់ចេញពីព្រះមហាក្សត្រ (មាត្រា ២១ ២២ ២៣ និង២៤ រជ ១៩៤៧)
  - ❌ សង្គមរាស្ត្រនិយម ៖ របបពាក់កណ្តាលរាជានិយម និងប្រធានាធិបតីនិយម
  - តំណែងប្រមុខរដ្ឋ កាន់កាប់ដោយបុគ្គល មិនមែនព្រះមហាក្សត្រ

របបរាជានិយមកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន

- មាត្រា ៧ រដ្ឋ៖ ព្រះមហាក្សត្រកម្ពុជា ទ្រង់គ្រងរាជសម្បត្តិ ប៉ុន្តែទ្រង់មិនកាន់អណាចឡើយ ។ ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ជាព្រះប្រមុខរដ្ឋមួយជំរិត ។
- មាត្រា ៥១ ៖ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អនុវត្តនយោបាយប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុក្ស

=> ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាន់យករបបរាជានិយមអាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឬ របបរាជានិយមអាស្រ័យសភា

លក្ខន្តិកៈព្រះមហាក្សត្រ

- មាត្រា ១០ ៖ របបរាជានិយមកម្ពុជា ជាបបបង្រ្កើសតាំង
- ព្រះមហាក្សត្រ ត្រូវជ្រើសរើសដោយក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិ (សមាជិក ០៩រូប) ០៧ថ្ងៃក្រោយពីការចូលទីវង្គត ឬ ដាក់រាជ
- បេក្ខជនព្រះមហាក្សត្រ ៖ ៣០វស្សាយ៉ាងតិច និង ជាព្រះរាជបច្ចាញាតិ នៃព្រះមហាក្សត្រ អង្គឌួង សុសុវត្ថិ ឬ នរោត្តម
- ព្រះជាយានៃព្រះមហាក្សត្រ មានព្រះរាជហ៊ានៈជាព្រះមហេសី

ព្រះរាជតួនាទីរបស់ព្រះមហាក្សត្រ

- ❖ ជាប្រមុខរដ្ឋ និង ជានិមិត្តរូបនៃឯកភាព និងនិរន្តរភាពជាតិ ៖
  - ព្រះមហាក្សត្រជាតួប្រទេសជាតិស្ថិតក្នុងភាពអាសន្ន ក្រោយពីមានមតិឯកភាពពីនាយករដ្ឋមន្ត្រី ប្រធានសភាទាំងពីរ (មាត្រា ២២)
  - ព្រះមហាក្សត្រប្រកាសសង្គ្រាម ក្រោយការអនុម័តរបស់រដ្ឋសភា និងព្រឹទ្ធសភា (មាត្រា ២៤)
  - ព្រះមហាក្សត្រ ជាអាជ្ញាកណ្តាលនៃអំណាចសាធារណៈ (មាត្រា ៩)

❌ ទំនាក់ទំនងជាមួយអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ៖

- ទាក់ទងជាមួយសភាដោយព្រះរាជសារ (មាត្រា ១៨ រធ)
- កោះប្រជុំ និងធ្វើជាអធិបតីនៃកិច្ចប្រជុំដំបូងរបស់សភា (មាត្រា ៨២ និង ១០៦ រធ)
- ស្នើសុំអោយសភាប្រជុំជាសម្ងាត់ (មាត្រា ៨៨ និង ១១១ រធ)

❌ ទំនាក់ទំនងជាមួយអំណាចនីតិប្រតិបត្តិ ៖

- តែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាល ក្រោយទទួលបានការបោះឆ្នោតទុកចិត្តពីរដ្ឋសភា
- តែងតាំង ឥស្សរៈជន ឬមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ (មាត្រា ២១ អនុរដ្ឋលេខាធិការ អគ្គនាយក ឯកអគ្គរាជទូត ប្រសិទ្ធិសាមញ្ញនិងពេញសមត្ថភាព ចៅក្រមផ្នែក យុត្តាធិការ)
- ទទួលសារវនាការជាផ្លូវការ២ដងក្នុងមួយខែ (មាត្រា ២០ រជ)

❌ ទំនាក់ទំនងជាមួយអំណាចតុលាការ ៖

- ប្រធានឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម
- សិទ្ធិបន្ទុះបន្ថយទោសនិងលើកលែងទោស (មាត្រា២៧ រធ)
- តែងតាំងសមាជិក៣រូបនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ
- ស្នើសុំអោយក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញពិនិត្យធម្មនុញ្ញភាពរបស់ច្បាប់

Ø ទំនាក់ទំនងជាមួយអំណាចយោធា ៖

- ជាមេបញ្ជាការកំពូលនៃកងយោពលខេមរភូមិន្ទ (មាត្រា ២៣ រជ)
- អធិបតីនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាការពារជាតិ (មាត្រា ២៤ រជ)

ព្រះរាជគណនីព្រះមហាក្សត្រក្នុង ស្ថានភាពអាសន្ន ឬសង្គ្រាម

- មាត្រា ៨៦ រធៈ រដ្ឋសភាប្រជុំជាប់ជាប្រចាំ មិនអាចរំលាយបាន (ដូចគ្នាដែរចំពោះ ព្រឹទ្ធសភា (មាត្រា ១០២))
- តួនាទីរបស់សមាជិករដ្ឋសភា និងព្រឹទ្ធសភា ក្នុងការរៀបចំស្រាយបញ្ហាសំខាន់ៗ របស់ ប្រទេសជាតិ (មាត្រា ១១៦ រធៈ) ។ មាត្រា ៣ ច្បាប់សមាជិក ស ពសៈ
  - ការគំរាមកំហែងយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ឯករាជ្យ អធិបតេយ្យ និងបូរណភាពទឹកដី
  - ប្រធានសក្តិ
  - ករណីផ្សេងទៀត ដែលគណកម្មាធិការសមាជិកយល់ឃើញថាជាបញ្ហាចាំបាច់
- តើព្រះមហាក្សត្រធ្វើព្រះរាជអន្តាគមន៍ឬទេ ក្នុងនាមជាអ្នកធានានិរន្តរភាពជាតិ ?